

5.3.

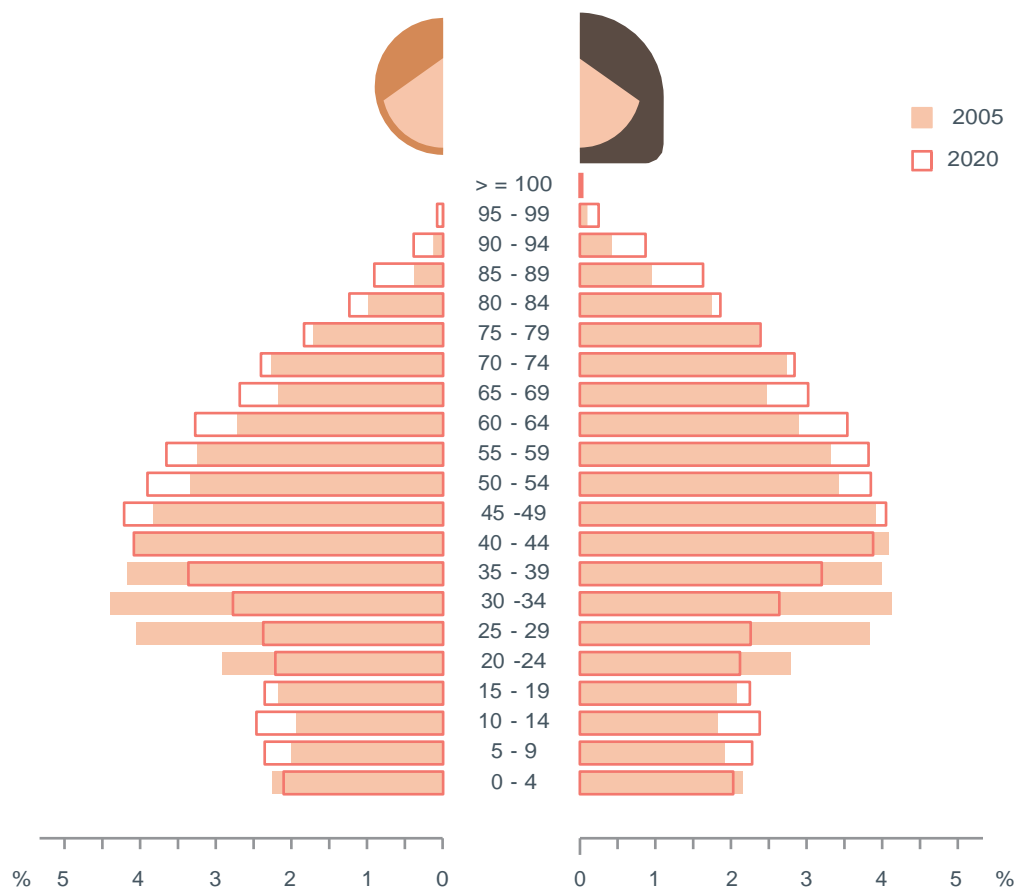
3. LEHENTASUN-ARLOA: ZAHARTZE OSASUNTSUA

ZAHARTZE OSASUNTSUA SUSTATZEA

EAEEn bizi-itxaropena munduko altuenen artean kokatzen da, eta, 2020rako, 64 urtetik gorako biztanleak %26,5 igoko direla aurreikusten da; 84tik gorako biztanleentzako igoera %104koa izango da³⁵. Arlo honetan lantzen dira zahartze aktiborako helburu eta ekintzak, espazio soziosanitarioaren koordinazioa, adinekoentzako osasunlaguntza egokia, asmo pertsonalen errespetuaren eta au-

tonomiaren sustapena, bizi-kalitatearen eta ongizatearen zerbitzurako teknologia berriak, eta boluntario-lanaren, harreman pertsonalen eta belaunaldi artekoen sustapena. Eustatek 2020rako egindako Proiektzio Demografikoen arabera, Euskadin biztanleriaren zahartze-prozesuak martxan jarraitzen du (14. grafikoa).

14. grafikoa.
Euskal Autonomia Erkidegoko
biztanleria-piramideak, 2005-2020.

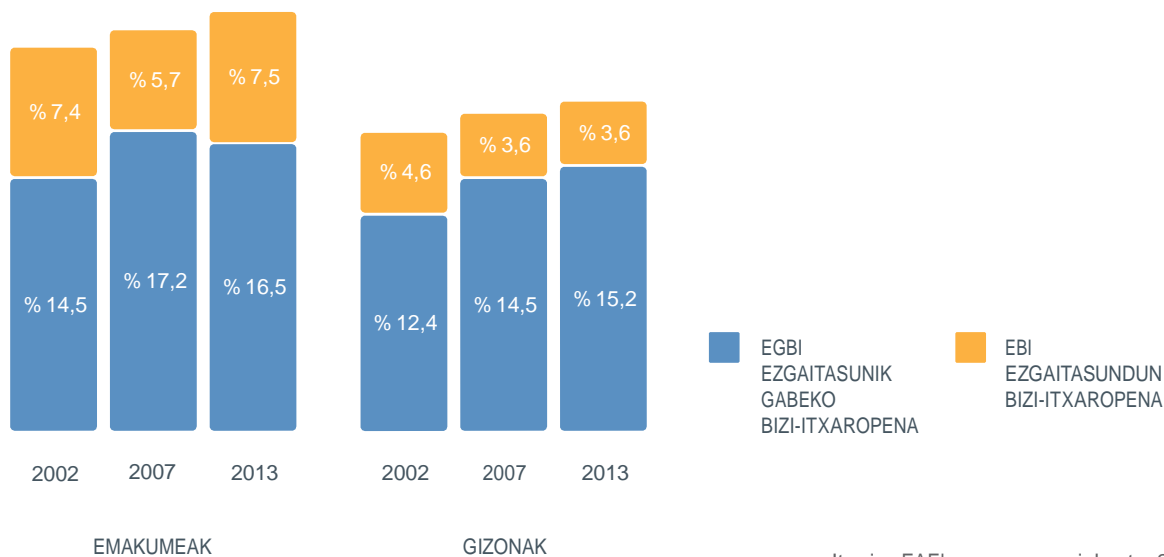

Iturria: Eustat

20 urtetik beherako biztanleria, 2005ean EAEko biztanleria osoaren %16,4 zena, 2020an %18,2ra pasako da; hau da, ia 61.000 gazte gehiago egongo dira. Baina 64 urtetik gorako biztanleek ere igoera nabarmena erregistratutako dute: 110.000 gehiago; hau da, biztanleria osoaren gainean duen pisua 2005ean %18,5 izatetik 2020an %22,5era pasako da. 84 urtetik gorako pertsonen proportzioan aurreikusten da igoerarik handiena, 2005ean biztanleria osoaren %2 izatetik 2020an %4,1era pasako baita, biztanleria oso nagusiaren segmentua oso azkar igoko delarik (urtean +%5,31), biztanleria nagusi osoari dagokionez (urtean +%1,66). Igoera absolutua 85 urtetik gorako 50.000 pertsona gehiagokoa izango da; hau da, 42.800 pertsona izatetik 93.000 izatera pasako da 18 urtetan.

EAEko biztanleriaren bizi-itxaropenaren igoerarekin batera, gizonengan ezgaitasunik gabe bizi-tako urteak igo egin dira; 65 urterekin EGBI murriztu egin da lehenengoz emakumeen kasuan (15. grafikoa).

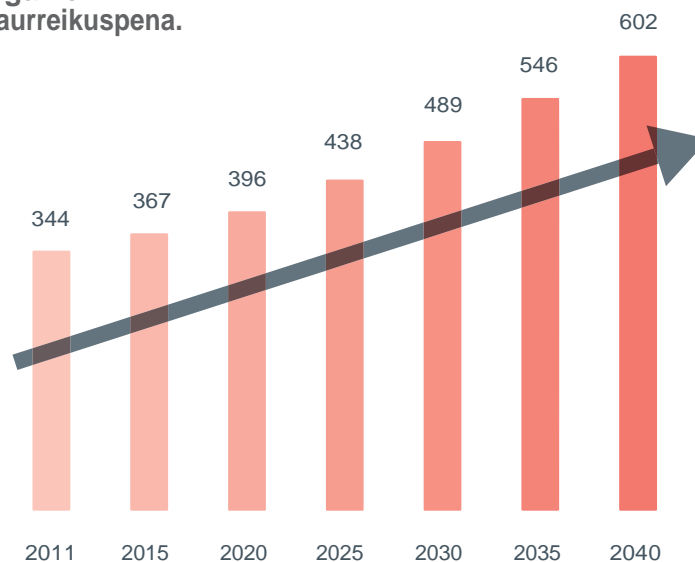
15. grafikoa.
Ezgaitasunik gabeko bizi-itxaropena (EGBI) eta ezgaitasundun bizi-itxaropena (EBI) 65 urterekin. EAE. 2002-2013

Iturria: EAEko osasunaren inkesta, 2013koa.

Euskadin geroz eta gaixo kroniko gehiago eta konplexuagoak daude. Gaur egun, euskal biztanleriaren %38k dauka gaixotasun kronikoren bat eta 2040rako 65 urtetik gorako gaixo kronikoen kopurua bikoiztu egingo dela aurreikusten da. (16. grafikoa).

-
16. grafikoa.
EAE n 65 urtetik gorako gaixo
kronikoen bilakaeraren aurreikuspena.

Iturria: EIN. 2004rako aurreikuspenak

“Ehun proposamen, zahartzen ari diren pertsonen ongizatean eta haiei eman beharreko tratu onean aurrera egiteko” izeneko agirian proposamen batzuk egiten dira zahartze-prozesuaren arreta-eredua aldatzeko eta, adinekoek ere erkidegoari euren ekarpena egiten diotela aprobetxatuz, zahartzea birbalorizatzeko. Proposatutako neurriak hiru multzotan egituratuta daude: adinekoen autonomia eta integrazioa errazteko neurriak, haiek ere gizarteko parte aktibo eta dinamiko izan daitezen, gaitasun osoak dituztenean. Bigarren multzoa adinekoen laguntza behar duten unean oinarritzen da. Azken multzoa adineko pertsonen gaineko estereotipoak eta diskriminazioa ezabatzeari buruzkoa da.

Testuinguru soziosanitario honetan, gure hurbiltasun-zerbitzuak pertsonen etxeetara hurbiltzea sustatzen da (jatekoa, garbitegia, fisioterapia, podologia, garraioa, liburutegi mugikorra, eta abar). Gainera, familia-zaintzaileentzako babesak indartzen dira, etxeko laguntza profesionalaren bidez. Laguntza horrek aholkuak ematen eta zainketei buruzko zalantzak argitzen ditu. Etxebizitzaren irisgarritasuna ere lantzen da, pertsonen eguneroko bizitzako jardueretan oztupoak murrizteko. Etxebizitza, Herri Lan eta Garraio Sailaren datuen arabera, EAEko errolda-atalen %31k ahultasun-maila altua edo oso altua du, irisgarritasun, egonkortasun, bizigarritasun, gizarte eta eraginkortasun energetikoaren parametroei jarraiki³⁷.

Pertsonekin lanean, erreferentzia-profesionalen eskutik kasuak kudeatzeko metodologiaren arabera jarduten da: profesional berak laguntzen die familiei beren arreta-prozesu osoan eta esku-hartze guztiak koordinatzen ditu. Adineko pertsonen eta ezintasundun pertsonen erkidegoan parte hartzeko bideak eta babesak eskaintzen dira, eta isolatuta eta bakarrik dauden pertsonekin lan berezi eta personalizatua egiten da.

OMEren Adinekoekin Hiri Adiskidetsuak programa³⁸ nazioarteko proiektua da, eta hiriei laguntza ematen die mundu-mailan gertatzen ari diren bi joera demografikori aurre egiteko presta daitezela. Hauek dira bi joerak: biztanleriaren zahartze azkarra eta goranzko urbanizazioa. Adinekoen osasunean eta ongizatean eragina duten ingurumen, gizarte eta ekonomiako faktoreei zuzenduta dago programa hau.

Hiri bat adinekoekin adiskidetsua izango bada, aktiboki zahartzen lagunduko dien inguru integratzaile eta irisgarria eskaini behar die haiei. Horretarako, adinekoen partaidetza lortzea ezinbestekoa da. Beren ekarpenak oso garrantzitsuak dira hirien egokitzapena ebaluatu, lehentasunak ezarri, irtenbideak proposatu eta egindako aurrerapenen jarraipena egiteko.

OMEk sustatuta, hiru hiriburu euskaldunak sare honen parte dira. Eta zortzi eremutan aritzen dira: inguru eraikia, garraioa, etxebizitza, gizarte-partaidetza, errespetua eta gizarteratzea, hiritarren partaidetza eta enplegua, komunikazioa eta informazioa, erkidego-zerbitzuak eta osasun-zerbitzuak.

Euskadiko telelaguntzako zerbitzu publikoa Enplegu eta Gizarte Gaietako Saileko gizarte-zerbitzuen prestazioen katalogoan sartuta dago. Erabiltzaileei beren bizitzako ohiko inguruan egoteko aukera ematen die, arrotz sentitu ez daitezela. Bakarrik eta beren ezgaitasun intelektualaren, ezgaitasun fisikoaren, sentesialaren eta mendetasun aitortuaren (edozein mailatan) ondorioz arriskuan bizi diren 65 urtetik gorako pertsonen zuzenduta dago, baita gaixotasun mentala diagnostikaturik duten eta mendetasun-egoera aitortuan edo gizartean baztertuta egoteko arriskuan dauden pertsonen ere.

HELBURUAK ETA EKINTZAK

3.1. HELBURUA

ZAHARTZE AKTIBOA

Adinekoen zahartze aktiboa eta autonomia sustatuko da, osasuna, bere baldintzatzaileak, tokiko eremua eta sektore-arteko jokaera partaidea erkidego-mailan lantzea lehenetsiz.

EKINTZAK

3.1.1. Euskadin Adinekoekin Hiri Adiskidetsuak programaren garapena sustatu, Eudelekin eta Lurralde Antolamendu Sailarekin batera.

3.1.2. Herri-mailan ekimenak garatu, adinekoak ariketa fisikoren praktikan abia daitezen baliabide publiko eta pribatuak eraginkortasunez erabiltzeko.

3.1.3. Pertsonen arteko eta belaunaldien arteko harremanak sustatu: elkartegintza; bizi osoko ikaskuntza eta ahalduntzea; banakako afizio eta interesen sustapena; boluntario-lana eta erkidegoaren zerbitzurako aukerak.

3.1.4. Zaintzaileak, senideak eta gaixoak trebatzea sustatu, bizi-ohitura osasuntsuei, adinekoen gaixotasun eta istripu ohikoenen gaineko informazioari eta ezgaitasunaren aurreko jarduerari dagokienean.

3.1.5. Adinekoen artean boluntario-lana sustatu eta garatu, erakunde publikoetako famili politikoak kontuan hartuta.

ADIERAZLEAK	EGUNGO EGOERA	2020KO HELBURUA	ITURRIA
“Adinekoekin hiri adiskidetsuak” programa duten hirietan bizi diren biztanleak	%37 (2011)	>%75	EUDEL Osasun Saila Eustat
64 urtetik gorako pertsona sedentarioak	Gizonak: %28 Emakumeak: %44	Gizonak: L %10 Emakumeak: L %15	EAEIOI
60 urtetik gorako pertsona elkartuen portzentajea	Gizonak: %10 Emakumeak: %14	Gizonak: K %15 Emakumeak: K %15	Eustat. Bizi-baldintzen inkesta 2009

LAGUNTZA SOZIOSANITARIOA

Adinekoen laguntza soziosanitaria adostu eta sustatzea, mendeko pertsona ahulentzako diziplina arteko kudeaketaren bidez.

EKINTZAK

3.2.1. Balorazio geriatriko integralerako diziplina anitzeko eta sektore anitzeko tresna garatu eta ezarri, 75 urtetik gorako pertsonentzako edo adin hori ez duten baina ahulak diren edo patologia ugari edo defizit kognitiboa duten pertsonen arazoak prebenitzeko, atzemateko eta bideratzeko.

3.2.2. Historia kliniko soziosanitaria garatu eta ezarri.

3.2.3. Osasuneko eta gizarteko sektoreen artean koordinatuzko mekanismo eta prozedurak ezarri eta aplikatu (hirugarren sektorea ere kontuan hartuta, bai egoitzetan, bai beste baliabide soziosanitario batzuetan), berdintasuneko eta eraginkortasuneko irizpideak dituzten jarraibide eta protokoloen bidez, betiere bazterketa-arriskua saihestuz.

3.2.4. Arreta soziosanitarioko ekipoak sustatu.

3.2.5. Zerbitzuen zorro soziosanitaria garatu.

ADIERAZLEAK	EGUNGO EGOERA	2020KO HELBURUA	ITURRIA
Balorazio soziosanitario integraldun gaixo menpeko eta ahulak	Gizonak: %3,48 Emakumeak: %2,74 (2012)	>%50	Arlo soziosanitaria
Eremu soziosanitario osoan historia klinikorako sarbidea	--	2015	Osakidetza
Arreta soziosanitario integratuko ekipoak dituzten osasun-zentroen %a	--	>%80	Osakidetza

3.3. HELBURUA

GAITASUN FUNTZIONALA ETA AUTONOMIA

Osasun Arreta egokitzea, zahartzearen ondoriozko osasun-arazoak modu eraginkorragoan jorrazteko, errekupeazioa lehenetsiz eta gaitasun funtzionalaren galera murriztuz.

EKINTZAK

3.3.1 Osasun-arazoak ikuspegi holistiko eta integratzaile batetik ikusita, adinekoen arreta-plana garatu, udalerrri-mailan koordinazio soziosanitarioa sartuz eta erkidego-mailan errehabilitazioa sustatuz.

3.3.2. Adinekoen kalte funtzionala, ezgaitasuna, mendetasuna, malnutrizioa eta isolamendua eragiten duten patologiak identifikatu. Adinekoen prebentzio, arreta eta errehabilitazioko berariazko programak egin, genero-desberdintasunei bereziki erreparatuta.

ADIERAZLEAK	EGUNGO EGOERA	2020KO HELBURUA	ITURRIA
Adinekoen arreta-plana ezarrita duten osasun-zentroak	--	%100 2016an	Osakidetza

3.4. HELBURUA

TEKNOLOGIA BERRIAK

Teknologia berriak egokitzea, adinekoengan duten erabilgarritasunaren eta eraginkortasunaren ebidentzian oinarrituta, Eusko Jaurlaritzaren Berrikuntza Publikoko Estrategiarekin bat eginez³⁹.

EKINTZAK

3.4.1. Teknologia berrien eraginkortasunaren gaineko ebaluazioak ezarri eta egin, teknologioak aplikatu baino lehen.

3.4.2. Adineko pertsonari eskaini beharreko zerbitzu teknologikoen zorroa ezarri, bere ohiko bizilekuaren inguruan, finantzazioari dagokionean ekitatearen eta iraunkortasunaren irizpideak betez.

3.4.3. Adinekoen prestakuntza eman, ezjakite teknologikoak ez dezan teknologien erabileran ekitate falta sortu edo areagotu.

ADIERAZLEAK	EGUNGO EGOERA	2020KO HELBURUA	ITURRIA
Adinekoentzako zerbitzu teknologikoen zorroa ezarri	--	2015	Osasun Saila

ETXEZ ETXEKO ARRETA

Adinekoak beren etxean ohiko inguruan zaintzea bermatuko da.

EKINTZAK

3.5.1. Gizarte-zerbitzuetako eta osasun-zerbitzuetako profesionalen artean koordinazioa garatu eta ezarri, gizartean eta osasunean erabakiak batera hartzea sustatuz, horrela adinekoen edo ezinduen arreta pertsonalizatua, integrala eta jarraitua lortzeko.

3.5.2. Hurbiltasun-zerbitzuak (jatekoak, garbitergia, garraioa, liburutegi mugikorra, eta abar) osasun-zaintzen eskaintzarekin (medikuntza, erizaintza, farmazia, fisioterapia, podologia, eta abar) integratu.

ADIERAZLEAK	EGUNGO EGOERA	2020KO HELBURUA	ITURRIA
75 urtetik gorako pertsonak hilabete baino lehen berriro ospitaleratuak (%)	Gizonak: %10,49 Emakumeak: %7,80 (2012)	L %20	Osakidetza